

JAARVERSLAG 2022

HISTORISCHE KRING NIEUWEGEIN

Inhoud

1	Voorwoord.....	4
2	Beleid	5
2.1	Meerjarenbeleidsplan (2019-2024).....	5
3	Activiteitenoverzicht 2022	6
3.1	Geynologie.....	7
4	Leden.....	7
4.1	Algemene Vergadering	7
4.2	Ledenadministratie.....	7
5	Organisatie.....	7
5.1	Bestuur	7
5.1.1	Samenstelling van het bestuur.....	7
5.1.2	Vertrouwenspersoon.....	8
5.1.3	Statuten en Huishoudelijk Reglement	8
5.2	Werkgroepen.....	8
5.3	Vrijwilligers.....	8
6	Financiën	9
7	Museum	9
7.1	Beheer	9
7.2	Collectie	10
7.3	Schenken 2022	10
7.4	Bruiklenen (stand van zaken en nieuw in 2022).....	10
7.5	Museumregistratie en museumnorm	11
8	Cultuurhistorie	11
8.1	Informatieborden	11
8.2	Historische straatnaamborden.....	11
8.3	Doorslagsluis.....	11
9	Publieksbereik	11
10	Samenwerking.....	12
10.1	De 2 E's.....	12
10.2	Natuurkwartier.....	12

10.3	De Vaart van Nieuwegein.....	12
10.4	Gemeente.....	13
10.5	Overige partners.....	14
11	Projecten.....	14
11.1	Ontmanteling Het Vreeswijks Museum.....	14
11.2	Herinrichting Museum / het voorhuis.....	14
12	Verslagen van werkgroepen	15
12.1	Archief en documentatie – coördinator Diny Gathier.....	15
12.2	Beheer en ICT – coördinator Jan Rijdes.....	15
12.3	Communicatie - coördinator Wolfgang Herrlitz.....	16
12.4	Cultuurhistorie – coördinator Arie van Mameren	17
12.5	Educatie – waarnemend coördinator Addy Neijmeijer.....	18
12.6	Exposities – waarnemend coördinator Frank Seller	18
12.7	Gidsengroep Jutphaas – coördinator Frans Horst	19
12.8	Gastvrouwen -heren – contactpersoon Bets Rijdes.....	19
12.9	Kunstexposities – coördinator Aleksandra Govers	20
12.10	Maandaggroep – waarnemend coördinator Jan Rijdes.....	20
12.11	Gemeentelijke monumentencommissie (GMC) –Fer Martens	20

Bijlage

- Getallen bezoek website

1 Voorwoord

Het jaar 2022 begon aanvankelijk met beperkingen vanwege de Covid-19 pandemie. Die werden gelukkig in de loop van het jaar opgeheven. Dat leidde ertoe dat heel veel activiteiten weer doorgang konden vinden. Een tegenvallende belangstelling tijdens de Dag van de Vaart in april, werd ruimschoots goed gemaakt door het Lentefeest in mei en in de loop van het jaar een aantal goed bezochte (kunst-)exposities in ons Museum.

Op verenigingsniveau was het plotseling overlijden van René Meerwijk een droevige gebeurtenis. De leden van eerste uur, Piet Daalhuizen en Otto Pijpker, stopten met hun werkzaamheden. Zij werden nog eens extra bedankt voor hun jarenlange inzet door de overhandiging van een beeldje. Het beeldje siert de omslag van dit jaarverslag.

In maart van dit jaar werd tijdens de Algemene Vergadering de voorzittershamer overgedragen en nam Hidde van der Kluit afscheid.

Een belangrijke activiteit die naar tevredenheid is afgerond, is het geheel aan werkzaamheden rond de collectie van het Vreeswijks Museum. Het overgrote deel van die collectie is op een museaal verantwoorde manier herbestemd en het gebouw is volgens de planning leeg opgeleverd. Een compliment voor een aantal bestuursleden voor het geleverde werk is hierbij zeker op zijn plaats.

Een nieuwe activiteit is de cursus Geynologie.

In november konden we de start van de gidsengroep Jutphaas aankondigen.

De herinrichting van het museum – mede noodzakelijk door de uitbreiding van ons museum met het Voorhuis – is een proces waarmee een projectgroep zich bezighoudt. Bij paragraaf 11.2 in dit jaarverslag is hierover meer te lezen.

Als ik 2022 kort zou moeten schetsen, dan zie ik het jaar vooral als een eerste uit een reeks van enkele overgangsjaren. Jaren waarin we werken aan de overgang van het huidige museum naar groter gebouw door de komst van het Voorhuis; een museum met een nieuwe, eigentijdse uitstraling en inrichting; een betere bereikbaarheid en bekendheid van het Natuurkwartier in het algemeen en het museum in het bijzonder door middel van duidelijker bebording; een overgang van afscheidnemende bestuursleden naar nieuwe mensen die onze organisatie versterken; een intensivering in de onderlinge samenwerking tussen partners op het Natuurkwartier, groepen in de Vaart van Nieuwegein en de werkgroepen binnen onze vereniging. Dat alles met het doel onze missie nog beter over het voetlicht te brengen: de geschiedenis en het materiële en immateriële erfgoed van Nieuwegein op een inspirerende manier voor jong en oud toegankelijk maken.

En dat is iets waar we met de vele vrijwilligers die onze vereniging rijk is en in samenwerking met verschillende partners, in zullen slagen; dat is mijn stellige overtuiging.

Henk Valkenet, voorzitter

2 Beleid

2.1 Meerjarenbeleidsplan (2019-2024)

Aan welke doelen van dit beleidsplan is in dit verslagjaar gewerkt?

De ontmanteling van het Vreeswijks Museum heeft in dit jaar een duidelijk stempel gedrukt op de activiteiten van het bestuur. Vier van de zeven bestuursleden waren hierbij nauw betrokken en dat beperkte de mogelijkheden om andere onderwerpen op te pakken. Opnieuw was er geen ruimte om het informatieplan ter hand te nemen. Wel vond een eerste gedachtenuitwisseling over actualisering van het communicatieplan plaats, waarbij de centrale plaats van de website aan de orde kwam. Een herontwerp van de website wordt als eerste mijlpaal voor dit plan gezien. Na meer dan 30 jaar heeft de HKN weer een up to date huishoudelijk reglement, vastgesteld in de algemene vergadering. Hierin zijn ook de consequenties van de Wet Bestuur Toezicht Rechtspersonen verwerkt. Zo regelt art. 18 de instelling van een continuïteitscommissie waarbij bij ontstentenis of belet van alle bestuursleden tijdelijk het bestuur berust.

De voorgenomen evaluatie van de organisatie vond niet systematisch plaats. Toch zijn er wel een aantal stappen gezet. De maandagmorgenwerkgroep is als zodanig opgeheven. Maandagmorgen blijft een moment, dat vrijwilligers uit meerdere werkgroepen in het museum aanwezig zijn. De schoonmaaktaken zijn op een andere manier georganiseerd. In verband met het aftreden van Jan Rijdes als museumbeheerder is een inventarisatie van zijn werkzaamheden gemaakt en is een voorstel in de maak om bepaalde taken te herbeleggen. Aan de hand van een concrete vraagstelling is de werkgroepen gevraagd hun bijdrage aan de vereniging te beschrijven. Dat moet begin volgend jaar leiden tot een gedeelde kijk op de organisatie en mogelijk aanpassing van de organisatie- en communicatiestructuur.

In mei heeft het bestuur een opdracht geformuleerd voor de project Herinrichting Museum Warsenhoeck die als volgt luidt: Beschrijf wat de rol van het museum is bij het verwezenlijken van de missie uit het beleidsplan en hoe die rol kan worden vormgegeven. Deze uit 4 personen bestaande projectgroep heeft na een eerste verkenning van het onderwerp contact gelegd met het Erfgoed Expertise Team (EET), dat binnen de provincie actief is. In paragraaf 11.2 wordt dit project nader toegelicht. Gelijktijdig vindt er overleg met de afdeling Vastgoed van de gemeente plaats over de verbouwing van het Voorhuis. Door een wisseling van aanspreekpunten bij deze afdeling was de voortgang beperkt. Wel wordt nu ook bekeken of groot onderhoud en de verduurzaming in de bouwplannen kan worden geïntegreerd. Een andere hobbel is de vergunningverlening door de brandweer, die voorlopig on hold staat.

In oktober werd als resultaat van het project Geinse Gidsen een nieuwe werkgroep ingesteld: gidsengroep Jutphaas. De groep zal in 2023 periodiek rondleidingen aanbieden rond de Nedereindseweg en Herenstraat. Meer details vindt u in paragraaf 12.7.

Een project waar het streven naar samenwerking met andere partijen bij uitstek vorm krijgt is de cursus Geynologie, die in het najaar van start is gegaan. De opzet van deze cursus is ontwikkeld door Harry ten Hove. In een achttal bijeenkomsten worden de deelnemers door inleiders meegenomen in de verschillende aspecten van de geschiedenis van Nieuwegein.

Het aantal vrijwilligers is dit jaar afgenomen. De eindstand 60 is gelijk aan het streefgetal van minimaal 60.

Het ledenaantal daalde naar 392, het doel van meer dan 400 leden is ook in 2022 niet bereikt. Een enkel lid/donateur van het Vreeswijks Museum, nog geen lid zijnde van de HKN, maakte in 2022 de overstap naar de HKN.

In haar rol als hoeder van het erfgoed in Nieuwegein heeft de HKN voorgesteld de bakstenen kerngebouwen van het Henkelcomplex de status van gemeentelijk monument te geven. De

gemeente heeft hierop een onderzoek gestart. Ook is een gedetailleerd voorstel uitgewerkt voor de herbestemming van de sluisdeuren van de Doorslagsluis (zie ook 8.3). De HKN levert verder een inhoudelijke bijdrage aan de gesprekken tussen Rijkswaterstaat en de gemeenten Nieuwegein en Vijfheerenlanden over een blijvende herinnering aan de Boogbrug.

3 Activiteitenoverzicht 2022

Door de lockdown in verband met corona was het museum gesloten tot 18 februari 2022. Het totaal aantal bezoekers/deelnemers aan museum/activiteiten kwam uit op bijna 2600, om precies te zijn 2587. Een vergelijking met 2021 is niet zinvol omdat toen de invloed van de pandemie groter was. Ook dit jaar hebben schoolgroepen met 700 deelnemers een groot aandeel in deze cijfers. In het museumbezoek zijn duidelijke pieken te zien als de toegang gratis is én er andere activiteiten in het Natuurkwartier zijn zoals Lentefeest en Kerstavond.

In juni kon eindelijk weer een activiteitenoverleg plaatsvinden. Dit overleg vindt 1x per kwartaal plaats, steeds vlak voor de sluitingsdatum van de Cronyck, dus in principe eind mei, augustus, november en februari. Onderwerpen zijn: puntjes op de i voor de komende vier maanden, verdere invulling van plannen voor de periode van 5-12 maanden en brainstorm over nog verder in de toekomst gelegen activiteiten. Het overleg vond ook in augustus en november plaats en levert een goede bijdrage aan de onderlinge afstemming.

In de verslagen van de werkgroepen komen de door afzonderlijke werkgroepen georganiseerde activiteiten zoals exposities en lezingen aan de orde. Hier besteden wij aandacht aan de landelijke evenementen en lokale activiteiten.

Tijdens de museumweek was het museum gratis toegankelijk. Daartoe bleef het helaas ook bij Open Monumentendag beperkt. De organisatie van rondleidingen lukte niet tijdig. Aan de Nationale Archeologiedagen is dit jaar geen aandacht besteed.

Het Natuurkwartier organiseerde op 22 mei in plaats van het traditiegetrouwe Lentefeest een Open Dag. Door onzekerheid vanwege de Covid konden veel organisaties niet meedoen, omdat er te weinig tijd was voor de voorbereiding. Het weer was prachtig en de opkomst was goed (ongeveer 1500 bezoekers). Het museum was de hele dag geopend en er waren allerlei activiteiten voor groot en klein. Al met al een geslaagde dag.

Kerstavond in het Natuurkwartier kon dit jaar weer doorgang vinden. In het museum waren knutselactiviteiten voor kinderen en op de kunstmarkt waren kleine werken van lokale kunstenaars te koop. En dat in de dit keer heel echte winter-ambiance van de expositie IJs op de Lek.

Lokale evenementen vinden steeds vaker plaats onder de paraplu van de Vaart van Nieuwegein (zie ook 10.3). In 2022 werd voor het eerst de Dag van de Vaart georganiseerd, dat een jaarlijks terugkerend evenement moet worden. Terwijl het in Vreeswijk gonsde van de bedrijvigheid, was de invulling in het Natuurkwartier aan de magere kant. Dat kan volgend jaar beter.

In 2023 is het 600 jaar geleden dat het Klooster Nazareth gesticht werd op het grondgebied van stadje 't Geyn. Een aantal inwoners wil hier aandacht aan besteden en een blijvende herinnering aan dit klooster realiseren. Op initiatief van Jos Caarls is een projectgroep gestart om stil te staan bij dit jubileum. De HKN neemt hieraan deel. De activiteiten staan gepland voor de eerste helft van het jaar 2023

Er is in 2023 nog een jubileum te vieren: 650 jaar Oude Sluis. Ook in de projectgroep die bezig is met de voorbereiding van activiteiten rond de viering neemt de HKN deel.

Ook dit jaar klopten individuele personen en organisaties bij de HKN aan met verzoeken om informatie. Deze vragen noemen wij toonbankvragen en in de meeste gevallen kan de werkgroep Cultuurhistorie hierop antwoord geven of in ieder geval de vraagsteller in de goede richting sturen.

3.1 Geynologie

In 2022 was het eindelijk zover: er is een cursus ontwikkeld die inzage geeft in de geschiedenis van het gebied, dat nu tot Nieuwegein behoort. De belangstelling was overweldigend: binnen enkele dagen werd de cursus met 60% overtekend. De cursus bestaat uit 8 bijeenkomsten op zaterdagochtenden van ca. 2 uur voor 24 deelnemers waar gastsprekers meestal op locatie verschillende onderwerpen (prehistorie, middeleeuwen, moderne tijd, new town) toelichten. Een boottocht, rondwandelingen en een fietstocht maken onderdeel uit van de cursus, waarvan 4 bijeenkomsten in het najaar van 2022 plaatsvonden en in het voorjaar van 2023 de resterende 4 bijeenkomsten volgen.

Aan dit project werken o.a. mee Het Utrechts Archief, de gidsengroep Vreeswijk en het hoogheemraadschap. De organisatie van de cursus is wel arbeidsintensief.

4 Leden

4.1 Algemene Vergadering

Op 21 maart vond de AV plaats in zalencentrum 't Veerhuis. Naast de gebruikelijke onderwerpen werd er een update gegeven over de integratie van de collectie van Het Vreeswijks Museum. Het vernieuwde Huishoudelijk Reglement werd vastgesteld.

Op bestuurlijk niveau vond een wisseling van het voorzitterschap plaats. Hidde van de Kluit nam afscheid en droeg het voorzitterschap over aan Henk Valkenet. Na afloop van deze vergadering ontving Hidde de Anna van Rijnpenning uit handen van burgemeester Frans Backhuijs.

Daarnaast werd een 7^e lid aan het bestuur toegevoegd,

4.2 Ledenadministratie

	31-12-2021	31-12-2022
Aantal leden, inclusief externe relaties	393	392
Nieuwe leden	27	18
Leden die hebben bedankt of zijn overleden.	21	19

5 Organisatie

5.1 Bestuur

5.1.1 Samenstelling van het bestuur

Het HKN Bestuur was als volgt samengesteld:

Voorzitter: tot 21 maart 2022 Hidde van der Kluit, vanaf 21 maart 2022 Henk Valkenet

Vicevoorzitter: Addy Neijmeijer

Secretaris: Ann Brugman – de Kruijf

Penningmeester: François Gathier

Collectiebeheerder: vacature

Museumbeheerder: Jan Rijdes

Projecten: Bert Lanser (benoemd 21 maart 2022)

Het bestuur vergadert 1x in de maand waarbij de coördinatoren van de werkgroepen regelmatig aanwezig zijn.

In 2022 heeft het bestuur 10x vergaderd; een deel van de vergaderingen heeft in verband met Covid-19 digitaal plaatsgevonden.

5.1.2 Vertrouwenspersoon

In de HKN bestuursvergadering van 8 november 2021 werd Harry ten Hove tot vertrouwenspersoon benoemd. De Algemene Vergadering bekrachtigde zijn benoeming op 21 maart 2022. In het jaar 2022 werd twee keer een beroep gedaan op zijn diensten. Achteraf bezien betroffen de voorvallen ongelukkige communicatie.

Aan de aanbeveling van de Algemene Vergadering om een 2^e bij voorkeur vrouwelijke vertrouwenspersoon te werven, is in 2022 geen invulling gegeven.

5.1.3 Statuten en Huishoudelijk Reglement

In verband met de invoering van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) is een aanpassing van de statuten noodzakelijk. Deze aanpassing moet voor 1 juli 2025 zijn doorgevoerd. Het bestuur zal een voorstel daartoe tijdig naar de Algemene vergadering sturen.

Het volledig vernieuwde Huishoudelijk Reglement is in de Algemene Vergadering van 21 maart vastgesteld en wordt gepubliceerd op de website.

5.2 Werkgroepen

De werkgroepen staan aan de basis van de HKN. De werkgroepen werken binnen hun domein met een grote mate van zelfstandigheid. Ook dit jaar werd er veel werk verzet. Neem de tijd om de verslagen in de paragraaf 12 te lezen.

5.3 Vrijwilligers

In de afgelopen jaren was steeds een kleine groei in het aantal vrijwilligers te melden. Dit jaar was er sprake van een daling van 7 naar 60. Om verschillende redenen (o.a. verhuizing, gezondheid, studie) beëindigden 12 vrijwilligers hun activiteiten, terwijl wij 5 nieuwkomers mochten verwelkomen. Daarnaast beperkten twee van de oprichters van de HKN, Piet Daalhuizen en Otto Pijpker, hun bijdrage tot het bezorgen van de Cronyck. Als dank voor hun jarenlange inzet ontvingen zij uit handen van de voorzitter een bronzen beeldje.

In september overleed René Meerwijk, die als gastheer en fotograaf actief was voor de HKN. Voor de twee bestuursleden die hun aftreden als museumbeheerder en penningmeester in 2023 aangekondigd hebben, werden opvolgers gevonden. Resteert de vacature van collectiebeheerder in het bestuur. Zeker met de overname van de collectie van het Vreeswijks Museum, die juist een versterking op dit onderdeel vraagt, is dat een gevoelig gemis. Ook de werkgroepen Expositie en Communicatie kunnen versterking gebruiken terwijl extra gastvrouwen/-heren de invulling van de roosters eenvoudiger zou maken.

Naast de gebruikelijke taken vergde de ontmanteling van het Vreeswijks Museum naar schatting 2500 uur, waarvan in 2022 zo'n 1600 uur.

In het najaar werd het landelijk platform Leer je erfgoed geïntroduceerd met korte e-learningcursussen over diverse onderwerpen uit de wereld van het erfgoed. De inhoud van deze cursussen is niet één op één toepasbaar bij onze vereniging maar geeft een goede introductie. Dit jaar is gestart met het organiseren van een preview voor de gastheren/vrouwen bij de opening van een nieuwe tentoonstelling. De informatie was altijd op papier beschikbaar, maar de persoonlijke

uitleg door de opstellers zorgt voor een betere kennisoverdracht. Daarnaast volgden twee gastvrouwen volgen de workshop Visual Thinking van Landschap en Erfgoed Utrecht. Eind november werd de jaarlijkse vrijwilligersbijeenkomst gehouden, waar Sinterklaas de kennis van de aanwezigen met een quiz toetste. Als attentie ontvingen de vrijwilligers een speculaaspop gemaakt met behulp van een historische mal van de Nicolaaskerk.

6 Financiën

Hoewel de Covid-19 beperkingen pas na de eerste maanden van dit jaar werden opgeheven, waardoor ook de opening van de expositie 50 jaar Gemeenteraad van Nieuwegein in 50 voorwerpen alleen in kleine kring kon plaats vinden, is het aantal bezoekers toch nog opgelopen tot bijna duizend. Weliswaar wat achtergebleven bij de optimistische verwachting, maar toch. De twee exposities aan het einde van het jaar –“Schoolplaten uit Museum Vreeswijk” en “IJs op de Lek” – konden rekenen op een grotere belangstelling. De hoeveelheid verkochte exemplaren van het boek “Nieuwegein 50 jaar, Gepland, Gelaagd, Geslaagd” zorgde voor een break-even punt. Alle exemplaren die nu nog worden verkocht genereren extra inkomsten. De verkoop van oud papier en oude metalen die vrijkwamen bij de ontmanteling van de locatie Museum Vreeswijk leverde een bedrag op van circa 500 euro. Naast deze inkomsten brachten met name de stijgende energieprijzen een forse verhoging van de uitgaven te weeg. Daardoor is het jaar met een negatief saldo van € 236,55 afgesloten.

In de begroting voor 2023 is ook rekening gehouden met een beduidend hoger bedrag voor energie. Tevens is een bedrag opgevoerd voor de huur van depotruimte. Die is gevonden in een deel van de expositieruimte van het voormalige Museum Vreeswijk.

De huurkosten voor Museum Vreeswijk voor de tweede helft van jaar zijn in een aanvullende subsidieaanvraag opgevoerd en gehonoreerd. Met een verlenging van de huur voor de periode 1 juli-31 december was al rekening gehouden. Op de laatste dag van het jaar is het pand volgens afspraak opgeleverd.

Op 18 oktober 2022 is een overleg geweest met de subsidieverstrekker van de gemeente Nieuwegein. Daarbij is afgesproken dat de verhoogde aanvraag slechts voor een deel wordt gehonoreerd; over het overige deel (grotendeels het gevolg van gestegen energielasten) volgt in het eerste kwartaal van 2023 overleg met de gemeente. Aan de hand van de cijfers die dan beschikbaar zijn, wordt gekeken of een aanvullend bedrag nodig is.

In dat overleg werd ook geconstateerd dat op de balans een flink aantal posten als reservering waren opgenomen die dat niet behoren te zijn. Het dringend advies was om die gelden niet als zodanig op te nemen. Grote uitgaven kunnen worden gedaan en afgeboekt met een bepaalde afschrijftermijn.

Tenslotte kan worden gemeld dat in de vacature van penningmeester, die per maart 2023 gaat ontstaan door het aftreden van François Gathier, inmiddels is voorzien.

7 Museum

7.1 Beheer

Na in 2021 grotendeels vanwege Covid-19 gesloten te moeten zijn geweest, kon het museum vanaf februari 2022 gelukkig weer open voor publiek, zij het dat aanvankelijk nog gewerkt moest worden met een beperking van het aantal bezoekers, het gebruik van schermen bij de balie en het gebruik van het reserveringssysteem.

7.2 Collectie

Door de vacature van collectiebeheerder is er geen verdere uitwerking gegeven aan het in 2021 vastgestelde collectieplan. Uit de collectie van Het Vreeswijks Museum zijn 131 objecten geselecteerd voor de collectie van Museum Warsenhoeck. De gegevens van deze objecten kunnen overgenomen worden uit de collectieregistratie van het Vreeswijks Museum. De niet geregistreerde objecten, waarvan er naar schatting zo'n 50-75 overgaan, moeten nog beschreven worden. De registratie van documenten en boeken in het collectieregistratiesysteem van de HKN is grotendeels geschied. Op het beeldmateriaal (foto's, prenten, ansichtkaarten) is slechts een grove eerste selectie toegepast en met uitzondering van de ansichtkaarten moet dat onderdeel nog verder uitgezocht worden.

De collectie archeologische vondsten zal worden overgedragen aan het Provinciaal Depot Utrecht. (zie 10.4)

7.3 Schenkingen 2022

- Voorzetraam politiebureau	Politie Nieuwegein
- Klantenboekjes en winkelboeken	Diane Spronk
- Boekje: reactie op ontwikkelingsvisie Vreeswijk	
- Fotoboeken Jutphaas	Fons van den Broek
- Mokken met opdruk ansichtkaarten Vreeswijk en Jutphaas	Chris van Loon
- Brochure 'Hof van Jutphaas'	J. Lanser
- Kwartetspel 1 groot museum	Gemeente Nieuwegein
- Foto's uit nalatenschap moeder familie Ultee en Groeneveld	T. Groeneveld
- Diverse foto's en prenten	Familie Otto-Smit
- DVD 066	H. van der Kluit
- Krant De Tijd 24-08-1942	Dhr Hes
- Stempels uit oude postkantoor Jutphaas	H.A.R. Smidt
- Kartonnen pijpje met opschrift	C. van Rossum
- Foto jubileum brandweer	N.E. van Wijk
- Oorkonde mobilisatie	
- mobilisatiekruisje	
- wandelstokken uit Namibië	C.M. de Vos
- fotoboek: Kunau Namibië	
- boeken: Flik speciaal; Chapeau Cor	
- streekplan Midden en Zuidoost Utrecht	
- Standaard signatuur HM.144	A. van Heiningen
- Documenten mr. J.M.M. Hamers	P.J.M. Hamers
- Foto ansicht: Vreeswijk Inundatiesluisje, in lijst	H. Nagtegaal
- Prent: Het dorp Vreeswijk op Vianen ziende	
- Gevelsteen Huis de Wiers	Gemeente Nieuwegein
- Voorzittershamer KPJ	E. Sikkes
- Oorkonde erelid KPJ	
- Bajonet in schede met leren hanger	Mw. Van Dorland-Doornik

7.4 Bruiklenen (stand van zaken en nieuw in 2022)

- Visfuik door Provinciaal Depot
- Stadsportret Nieuwegein door oud burgemeester C. de Vos

- Van een aantal bruiklenen is de bruikleenovereenkomst verlengd c.q. wordt gewerkt aan verlenging.

7.5 Museumregistratie en museumnorm

Museum Warsenhoeck heeft een officiële registratie als museum sinds september 2013. Om een dergelijke certificatie te krijgen moet men aan verschillende criteria voldoen.

Steekproefsgewijze wordt daarna getoetst of nog steeds voldaan wordt aan de verschillende criteria die gesteld worden aan certificatie. Tot op heden is het Museum niet ingeloot voor een dergelijke toetsing.

8 Cultuurhistorie

8.1 Informatieborden

De realisatie van het informatiebord bij 't Geyn is flink vertraagd. De tekst is in grote lijnen gereed. De volgende stap is het opmaken van het bord, het bepalen van de draagconstructie, het aanwijzen van de plaats van het bord en het daadwerkelijk maken en plaatsen van het informatiebord. Het streven is om in mei 2023 het bord te kunnen onthullen. Een deel van het toegekende subsidiebedrag is mogelijk beschikbaar voor een tweede informatiebord. Als locatie is het jonge monument de Blauwe Brug genoemd.

Stijgende grondstofprijzen zijn mogelijk van invloed op de realisatie van de informatieborden en/of de keuze van de materialen die daarvoor gebruikt worden.

8.2 Historische straatnaamborden

Een notitie om historische straatnamen in onze gemeente (beter) zichtbaar te maken is gereed. Er wordt gewerkt aan het opstellen van een begroting. De verwachting is dat begin 2023 een subsidieaanvraag "Erfgoed beter zichtbaar maken" ingediend kan worden. In het bestuurlijk overleg met de gemeente is dit voornemen reeds besproken.

8.3 Doorslagsluis

Bij de renovatie van de sluisen in de Doorslag zullen restanten in de vorm van sluisdeuren en een boorkern van de damwand overblijven. De HKN heeft de boorkern reeds op het terrein nabij het museum ondergebracht. Voor de herbestemming van de sluisdeuren is een plan ingediend bij de gemeente en het hoogheemraadschap. Het plan omvat de plaatsing van twee van de deuren in een v-vorm, die te voorzien van een bankje en informatiepanelen. De locatie waar dit gerealiseerd zou moeten worden is de loswal tegenover De Batavier (Herenstraat 71A). Uitwerking van dit idee wordt meegenomen in de plannen herontwikkeling Herenstraat.

9 Publieksbereik

De persberichten van de HKN worden aan de regionale kranten, huis-aan-huisbladen, Digitaal Nieuwegein en andere media gezonden en over het algemeen geplaatst.

Op Facebook heeft de HKN eind december 667 volgers, een stijging ten opzichte van 2021 met ruim 20%.

In 2022 zijn er in totaal 29 berichten geplaatst, dat zijn er 6 meer dan het jaar ervoor. Deze berichten hadden een gemiddeld bereik van 499 personen. Het totale bereik is uitgekomen op 14.482 personen, een stijging ten opzichte van het jaar 2021 met bijna 45%. Het hoogste bereik had het bericht van 7 juli over het uitkomen van de nieuwe Cronyck, dat bericht bereikte ruim 1800 personen.

De oplage van de Cronyck de Geyn bedroeg in het afgelopen jaar, evenals in 2021, 950 exemplaren per uitgave.

10 Samenwerking

10.1 De 2 E's

Het formele overleg tussen de directeur van de Museumwerf en voorzitter van de HKN, waaraan de vicevoorzitter van de HKN als secretaris deelneemt, vond dit jaar 7x plaats. Daarnaast waren er talrijke overlegmomenten tussen beide organisatie om zaken af te stemmen. Dat gold zeker voor de ontmanteling van het Vreeswijk Museum. Een groot deel van de collectie van het VM is immers overgegaan naar de Museumwerf en hun vrijwilligers hebben bij de selectie en transport daarvan een grote rol gespeeld. Ook bij andere gelegenheden konden wij een beroep op de Museumwerf om ons te assisteren bij transporten.

In het formele overleg was dit jaar veel aandacht voor de Cronyck. Door het wegvallen van Het Vreeswijks Museum was het nodig de overeenkomst uit 2015 te vervangen. Die gelegenheid is benut om verschillende onderdelen duidelijker op papier te zetten. De overeenkomst is door beide besturen goedgekeurd en zal begin 2023 in een gezamenlijke vergadering bekrachtigd worden. In september vond voor het eerst de jaarlijkse evaluatie van de Cronyck plaats met de nieuwe eindredacteur. Daar zijn o.a. afspraken gemaakt over de uitwisseling van mogelijke onderwerpen in de Cronyck, het aantal pagina's, toepassing van Creative Commons, advertenties en het afschaffen van bijlagen.

Ook de intentieverklaring over samenwerking tussen de erfgoedinstellingen uit 2014 is vernieuwd en zal in de eerder genoemde gezamenlijke vergadering aan de orde komen. In december presenteerden beide organisaties zich gezamenlijk met een fotocollage in het stadhuis ter gelegenheid van het afscheid van ambtenaar Jacques Lemmink (zie ook 10.4). Uiteindelijk is deze presentatie bedoeld voor het Nieuwegeinplein in het vernieuwde atrium.

10.2 Natuurkwartier

Centraal in het overleg stonden de nieuwbouwplannen: het nieuwe MEC, de nieuwe geitenstal en – in mindere mate – het Voorhuis. Alle drie de plannen liepen vertraging op. Ook de ontwikkeling van de minipolder in het park kreeg gestalte; een vergunningaanvraag zal aan het eind van dit kalenderjaar worden ingediend.

Het bestuur heeft in verschillende bijeenkomsten zorgen geuit over de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het museum tijdens de bouwactiviteiten. Tevens heeft zij zich uitgesproken voor een waar mogelijk tegelijk uitvoeren van de drie grote projecten: nieuwbouw MEC, nieuwbouw geitenstal en aanpassing Voorhuis (zie ook 11.2).

Een belangrijke stap voor het Natuurkwartier was de benoeming van Marieke Janssen in april als parkbeheerder. Onderlinge communicatie verbeteren en een verdieping van de samenwerking van de partners tot stand brengen, zijn twee belangrijke taken die zij in haar pakket heeft en die nu al zijn vruchten beginnen af te werpen.

Die samenwerking was niet zichtbaar tijdens de Dag van de Vaart op 9 en 10 april, maar duidelijk wel tijdens de Open Dag op 22 mei. Dat was een groot succes.

Een droevige gebeurtenis was het veel te vroeg overlijden van Marjolein Steller op 16 november. Zij vervulde een coördinerende rol binnen het MEC.

10.3 De Vaart van Nieuwegein

De Vaart van Nieuwegein bestaat uit een vaste groep vertegenwoordigers van de Museumwerf Vreeswijk, De Historische Kring Nieuwegein/Museum Warsenhoeck, Activiteitsgroep Vreeswijk

en Dorpshuis Fort Vreeswijk onder leiding van John Geurts. Deze groep verzamelt initiatieven om Nieuwegein op de kaart te zetten door organisaties, instellingen, bedrijven en personen te benaderen. Eén maal per jaar organiseert deze groep de Dag van de Vaart. Op deze dag kunnen deelnemende organisaties zich aan het brede publiek presenteren. Er wordt nauw samengewerkt met de afdeling Stadsmarketing van de gemeente Nieuwegein. De voorbereiding van de Dag van de Vaart 2023, op zondag 26 maart, zijn in volle gang.

10.4 Gemeente

Tijdens de bijeenkomsten van het Bestuurlijk Overleg Erfgoedinstellingen bespreken de beide Nieuwegeinse Musea de ontwikkelingen op het gebied van behoud van cultuur-historisch erfgoed binnen de gemeente Nieuwegein en het daarbij behorende beleid. Het is hoopvol dat hiervoor vanuit het gemeentebestuur een toenemende aandacht is: de verkiezing van jonge monumenten, de aanwijzing van het gebouw van Van Bentum Staalconstructies als gemeentelijk monument, het plaatsen van informatieborden (de parelroute 50 jaar Nieuwegein).

De voortgang van de plannen om het Voorhuis bij het museum te voegen heeft maandenlang stil gelegen door een wisseling op ambtelijk niveau en een afwijzing door de brandweer van een aangevraagde vergunning.

Intussen is het overleg over de plannen weer opgepakt (zie ook 11.2).

Er is regelmatig overleg met beleidsambtenaren over onderwerpen als de herbestemming van de sluisdeuren van de Doorslagsluis, de realisatie van een gedenkteken van de verdwenen Lekbrug en het zichtbaar maken van historische wegen.

Tenslotte voeren we overleg over de subsidie die de gemeente aan onze vereniging beschikbaar stelt. Naast de huur van extra opslagruimte in het voormalig Vreeswijks Museum en de reguliere exploitatiesubsidie voor museum Warsenhoeck, speelt de aanzienlijke stijging van de energielasten een rol bij de verhoging van het aangevraagde subsidiebedrag. Afgesproken is om in het eerste kwartaal van 2023 hierover extra overleg te voeren.

Op 8 december werd afscheid genomen van archivaris Jacques Lemmink. Hij is van groot belang geweest voor de beschrijving van de (recente) geschiedenis van Nieuwegein en het toegankelijk maken van archieven. Het actualiseren van de Canon van Nieuwegein is een project dat hij nog zal afmaken.

In 2022 werd geen nieuwe aanvraag voor subsidie in het kader van de Erfgoedverordening ingediend. Voor het beoogde project Hoge resolutie scannen van dia's door een professioneel bureau werd een andere oplossing gevonden.

De afdeling Stadsmarketing van de Gemeente Nieuwegein is bezig zich een positie te verwerven binnen de Nieuwegeinse samenleving. Daar waar nodig levert de HKN een bijdrage aan de informatievoorziening. Andersom benadert HKN deze afdeling voor pr-aangelegenheden, al dan niet in samenwerking met andere partners (Natuurkwartier, Vaart van Nieuwegein).

Commissie Omgevingskwaliteit Nieuwegein (CON) is gestart in juli van dit jaar. René van der Mark, lid van de HKN) is als lokale expert aan dit team toegevoegd. Hij is overigens niet als vertegenwoordiger van of op voordracht door HKN benoemd. De CON vervangt de Monumentencommissie en de welstandscommissie (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit). HKN wordt op de hoogte gehouden van ontwikkelingen door regelmatige verslaggeving.

10.5 Overige partners

De samenwerking met Fotogein staat mede door de coronacrisis op een laag pitje. In december vond een interne evaluatie bij Fotogein plaats en in januari 2023 maken beide partijen de balans op.

In samenwerking met de Tweede Verdieping werden weer de vertrouwde lezingen georganiseerd. Teven werd vooruitgekeken naar de consequenties van de verbouwing van het atrium en de invulling van het Nieuwegeinplein in dat concept.

Landschap en Erfgoed Utrecht organiseerde netwerkbijeenkomsten voor zowel kleine musea als historische verenigingen en de erfgoedadviseurs beantwoorden onze vragen.

Met Kunst Centraal was overleg over de uitvoering van het project Dit herdenken wij en over de ontdekvitrine die in ons museum is ondergebracht.

11 Projecten

11.1 Ontmanteling Het Vreeswijks Museum

Over de ontmanteling van Het Vreeswijks Museum wordt in een apart verslag verantwoording afgelegd. Volgens de richtlijnen voor erkende musea is een nieuwe bestemming voor de meeste objecten gevonden. Van de geregistreerde objecten zijn er 120 aan de bruikleengevers geretourneerd en 69 aan de schenkers. In het collectieregistratiesysteem van Het Vreeswijks Museum waren 1440 objecten opgenomen. Er waren minimaal evenveel ongeregistreerde objecten, daarnaast nog een behoorlijke collectie boeken en documentatie en tot slot veel, heel veel beeldmateriaal. Bij de Museumwerf Vreeswijk en de Stichting tot Behoud van 't Oud hebben de meeste objecten een nieuw thuis gevonden.

11.2 Herinrichting Museum / het Voorhuis.

De plannen om het museum uit te breiden met de ruimtes in het Voorhuis en de veranderende inzichten in collectieopbouw en presentatie van die collectie maken het noodzakelijk om ons te bezinnen op de toekomst van de HKN/Museum Warsenhoek. Die noodzaak was ook al enkele jaren eerder geconstateerd en heeft geleid tot talrijke gesprekken en bijeenkomsten (bijv. droomsessie).

In mei van dit jaar is besloten tot het instellen van een projectgroep en die op pad te sturen met twee opdrachten:

A) Beschrijf wat de rol van het museum is bij het verwezenlijken van de missie uit het beleidsplan en hoe die rol kan worden vormgegeven.

B) Maak de beschrijving zo, dat het op basis daarvan mogelijk is een projectplan voor de herinrichting te maken. In het projectplan staan: de fasen van het project, een globaal tijdpad, de benodigde hulpmiddelen, de betrokken partijen, de voorwaarden en afhankelijkheden.

Het projectplan is de basis voor het aanvragen van subsidies.

De projectgroep heeft na een aantal bijeenkomsten het bestuur geadviseerd om de diensten van het Erfgoed Expert Team (EET) te benutten om de gevraagde opdracht verder uit te werken. Dat advies is overgenomen. De projectgroep heeft vervolgens zes vragen geformuleerd:

1. *Op welke wijze kan het contact met de gemeente worden verbeterd?*
2. *Op welke manier kunnen we het erfgoed zodanig presenteren dat bezoekers dit graag willen zien en mee beleven/ervaren?*
3. *Op welke wijze kan de vereniging een professionaliseringslag maken?*

4. *Hoe kunnen we de recente geschiedenis van onze nog jonge stad borgen voor de toekomst?*
5. *Hoe kunnen we de verhalen bij de mensen in de stad (oral history) op een goede manier vastleggen en veiligstellen voor de toekomst?*
6. *Welke museale inrichtingsmogelijkheden biedt het huidige pand?*

De antwoorden op de vragen moeten leiden tot concrete stappen die in het jaar 2023 en mogelijk 2024 worden gezet.

Het EET is bereid deze casus aan te nemen. Een startgesprek heeft op 19 december 2022 plaatsgevonden en geleid tot een startnotitie. Deze notitie vormt de basis voor een bijeenkomst met experts van EET, de projectgroep en ook enkele vertegenwoordigers van de gemeente Nieuwegein. Deze wordt op 18 januari 2023 gehouden.

De aanpassing van het Voorhuis aan de nieuwe bestemming (onderdeel worden van het museum) heeft inmiddels een flinke vertraging opgelopen. Die is veroorzaakt door een wisseling van de coördinator op het stadshuis en een afwijzing door de brandweer van een aangevraagde vergunning. In de loop van het jaar is eveneens gebleken dat er achterstallig onderhoud is. Daarnaast zal er een verduurzaming van het pand moeten plaatsvinden. In hernieuwd overleg met de gemeente is HKN geadviseerd aan te geven wat de wensen zijn. Daarop heeft een groep vrijwilligers van het museumbeheer een voorstel gemaakt dat aan de gemeente wordt voorgelegd. Tevens zal er bij de gemeente op worden aangedrongen om de drie plannen (aanpassing, groot onderhoud en verduurzaming) zoveel mogelijk tegelijkertijd uit te voeren.

12 Verslagen van werkgroepen

12.1 Archief en documentatie – coördinator Diny Gathier

De Werkgroep Archief & Documentatie bestaat uit 6 personen.

De lopende werkzaamheden bestaan o.m. uit:

- Beschrijven en het invoeren van nieuw ontvangen boeken (doorlopend).
- Scannen van foto's en dia's (doorlopend).
- Invoer van de voor de vereniging interessante artikelen in Adlib (doorlopend).
- Inventariseren van ontvangen materialen (doorlopend)
- Archiveren van de jaargangen van "Cronyck de Geyn" (doorlopend).
- Op orde houden van bibliotheek en archief (doorlopend)
- Maken en verzamelen en invoeren in Adlib van foto's van HKN-activiteiten (regelmatig).
- Ingaande dit jaar zijn er werkzaamheden bijgekomen afkomstig uit de collectie van het Vreeswijks Museum

12.2 Beheer en ICT – coördinator Jan Rijdes

De noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd, De noodverlichting, invalidelift en de blusmiddelen zijn gecontroleerd en verouderde blustoestellen zijn vervangen. Kleine onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd. Waar nodig zijn halogeenlampen vervangen door meer energiezuiniger LED lampen. Er is technische assistentie verleend bij het inrichten van de exposities.

Ton van de Water heeft inmiddels beheerstaken op zich genomen met name het technisch beheer. Er zijn gesprekken in gang gezet tussen Bert Lanser en Ton van de Water over de taakverdeling van beheer en ICT. Jan Rijdes heeft aangegeven zijn taak als beheerder neer te

leggen. De hardware die vanuit het Vreeswijks museum is overgekomen heeft een update gekregen.

De zwart/wit A3 printer die 12 jaar oud was, is defect geraakt en was niet meer te repareren. Er is een refurbished A3 multifunctionele kleuren laserprinter gekocht. Er zijn 2 nieuwe TV toestellen gekocht omdat er steeds meer vraag is naar digitale presentaties.

12.3 Communicatie - coördinator Wolfgang Herrlitz

Cronyck

De werkgroep communicatie is verantwoordelijk voor de publicaties van de Historische Kring Nieuwegein – zoals het eens per kwartaal verschijnende tijdschrift Cronyck de Geyn, kwartaalagenda's in de Cronyck, de bijlage Tijdwijzer voor de jeugd (in april en oktober), boeken, persberichten, Facebook berichten, Nieuwsbrieven en teksten op de website van de HKN – , maar ook voor de organisatie van excursies en lezingen. Nadat in het verleden het werk in twee subcommissies georganiseerd werd – te weten de redactie van de Cronyck en de subcommissie voor de organisatie van lezingen, excursies, berichten en kwartaalagenda's – is met de komst van Annie van Rees als eindredacteur van de Cronyck de eenheid van de werkgroep hersteld. De leden met taken voor de Cronyck zijn Annie van Rees (eindredactie), Michiel Ridderikhoff (opmaak), Loes Slooten en Ton Vis (redacteuren), Berna van der Linden (Tijdwijzer); De leden voor de andere taken zijn Ton Vis (persberichten, nieuwsbrieven, Facebook berichten) en Wolfgang Herrlitz (coördinatie).

In 2022 hebben Renée Blom en Eric Denneman hun werk als vrijwilliger bij de werkgroep beëindigd. In september 2022 is Robin Valkenburg (1e jaars student Erfgoed in Amsterdam) als stagiair begonnen met het voornemen om bij de werkgroep vrijwilliger te worden.

In 2022 georganiseerde activiteiten

De werkgroep was verantwoordelijk voor het verschijnen van vier uitgaven Cronyck de Geyn, waarvan twee uitgaven – in juli en oktober - met de Tijdwijzer voor de jeugd als bijlage. Tevens is de werkgroep betrokken bij de verkoop van de door de Historische Kring uitgegeven boeken over de Kastelen en het Sluisje.

In 2022 organiseerde de werkgroep communicatie de volgende lezingen en excursies:

- Lezing “Geschiedenis gemeenteraad Nieuwegein” door Harmen Binnema
- Lunchpauze lezing ”Oeververbindingen tussen Vreeswijk en Vianen door de eeuwen heen” door Bart Jan Damstra
- Algemene Ledenvergadering en lezing Sander Wassing “ Maarten van Rossum”
- Lezing “Van moeras tot welvaartstaat: Nederland – Waterland – Molenland. De eeuwenlang onmisbare rol van de windmolen in onze samenleving” door Gerrit Keune
- Dagexcursie Rheinmuseum in Emmerich
- Excursie zaagmolen De Ster in Utrecht
- Excursie Dordrecht
- Lunchpauze lezing “Tol” door Kaj van Vliet
- Lezing “Het Rampjaar 1672 en de gevolgen daarvan voor Vreeswijk” door Leen Ouweneel.

Alle activiteiten van de Historische Kring worden in de voor Nieuwegein relevante pers aangekondigd en door berichten op Facebook alsmede in digitale Nieuwsbrieven en op de website van de HKN verder besproken. Eén wens: de auteurs- en lezersgroep van de berichten en foto's op Facebook kan nog doorgroeien. En misschien bieden voorpublicaties in de Cronyck over exposities in het museum alsmede de digitale verspreiding van video's over exposities en van deelcollecties

een mogelijkheid om het interesse aan HKN-activiteiten bij het publiek in Nieuwegein te laten groeien.

Conclusie

Het jaar 2022 kenmerkte zich door de terugkeer naar persoonlijke contacten en ‘gewone’ vergaderingen alsmede door lezingen en excursies die voor 2020 en 2021 gepland waren, maar vanwege de corona pandemie in die jaren niet konden plaatsvinden. De vijf vrijwilligers van de werkgroep communicatie blijven hun steentje bijdragen aan de publicaties, aan het programma van lezingen en excursies en aan de publiciteit voor al die mooie activiteiten van de Historische Kring Nieuwegein en zijn Museum Warsenhoek.

Evaluatie

Op de vraag of de Werkgroep Communicatie haar doelen in 2021 heeft bereikt kan een antwoord in vier punten worden gegeven:

1. Met de publicatie van het kwartaalblad “Cronyck de Gein”, in april en oktober uitgebreid met de bijlage “Tijdwijzer” voor de jeugd, met de verkoop van de herdruk van het boekje “Rondom ’t Sluisje en de Oude Sluis” alsmede het boek over de “Kastelen”, met de publicatie van persberichten, berichten op Facebook, Nieuwsbrieven, berichten op de website van de HKN en kwartaaloverzichten in de Cronyck over alle activiteiten van de HKN voldoet de Werkgroep Communicatie zeker aan de in haar gestelde verwachtingen.
2. Wat de organisatie van lezingen en excursies betreft, zo kon de werkgroep in 2022 alle activiteiten laten plaatsvinden die in tijden van corona 2020/21 moesten worden gecancelld. In die zin was 2022 het jaar van de terugkeer naar ‘gewone’ activiteiten.
3. Zonder twijfel is de communicatie over ons erfgood met een “groot publiek – met de inwoners van Nieuwegein en vooral met de jongere generatie - voor verdere verbetering vatbaar.
4. Ook met betrekking tot de integratie van de collectie van het Vreeswijks Museum, museumregistratie/museumnormen, archivering, digitalisering en communicatieplan van de HKN moet de werkgroep een meer actieve rol spelen..

12.4 Cultuurhistorie – coördinator Arie van Mameren

In 2022 heeft één lid afscheid genomen, de werkgroep bestaat nu uit 11 leden. Er is hard gewerkt aan het realiseren van de ambities. De werkgroep blijft werken aan het uitbreiden en verbeteren van de vaste expositie en het verder digitaliseren en verzamelen van de (analoge) onderzoeksgegevens van opgravingen die in het verleden zijn gedaan.

In 2022 zijn er verdere stappen gezet om de archeologische collectie over te dragen aan het Provinciaal Depot van de Provincie Utrecht. De administratie hiervan is al digitaal overgedragen. Binnen de werkgroep zijn een drietal leden bezig om de dozen om te pakken en van correcte doosnummers te voorzien. Hierbij wordt ook gekeken of er een deselectie plaats moet vinden m.b.t. bouwhistorische materiaal.

Aandacht is gegeven aan het Rampjaar 1672 en met name wat Vreeswijk in dat jaar overkwam. Op woensdag 12 oktober 2022 werd de expositie “Vreeswijk in het Rampjaar 1672” geopend. Er is verder gewerkt aan diverse projecten in de GIS-applicatie (combinatie databases en kaartlagen) en aan een verbeterde uitwerking van Digitaal Nieuwegein. Ook is een bijdrage geleverd aan de integratie van de collectie VM en zijn de voorbereidingen gestart voor de invulling van de nieuwe uit te breiden vaste expositie in het museum.

Daarnaast zijn bijdragen geleverd in de vorm van historisch onderzoek, geven van advies, onderzoek/bouwkundige begeleiding, afhandelen informatievragen (ca 10) en bijdragen aan wissel-exposities.

12.5 Educatie – waarnemend coördinator Addy Neijmeijer

Tussen 9 en 30 maart werd weer het lesprogramma van Kunst Centraal *Dit herdenken wij* voor groepen 7 en 8 van het basisonderwijs uitgevoerd. De HKN verzorgt dan een rondleiding van 45-50 minuten in Jutphaas langs plekken die een rol speelden in de Tweede Wereldoorlog. In totaal schreven 10 scholen 26 groepen voor deze rondleiding in. De 6 rondleiders kregen soms assistentie van een paar meelopers en dat is zeker bij grote klassen handig. Vooraf werd de handleiding geüpdatet. Met de verantwoordelijke adviseur erfgoededucatie van het Landschap en Erfgoed Utrecht werd overlegd hoe om te gaan met de oorlog in Oekraïne die net uitbroken was, maar tijdens de rondleidingen speelde deze oorlog amper een rol. Niet alle scholen konden op het geplande moment, maar op één groep na werd hier met maatwerk een oplossing voor gevonden.

Het erfgoedproject van het Oosterlicht College vond in juni plaats. Leerlingen van klas twee van het VMBO (Basis-Kader en Leerweg Ondersteunend) doen onderzoek naar erfgoedlocaties. In groepjes van 3-4 bezoeken zij diverse locaties in Nieuwegein. Dit jaar kwamen aanzienlijk meer groepjes dan gepland en deels gelijktijdig naar museum Warsenhoeck, in totaal zo'n 65-70 leerlingen. Ook was er enige verwarring of het nu ging om het museum als erfgoedlocatie of het museum als informatiebron voor erfgoed in Nieuwegein. Een en ander zal bij de voorbereiding voor 2023 met de school besproken worden.

In 2021 heeft de gemeente Nieuwegein een “ontdekvitrine” laten ontwikkelen voor een lesprogramma voor basisscholen door Kunst Centraal. Met de materialen uit de vitrine krijgen de leerlingen inzicht in archeologisch erfgoed, de Swifterbantcultuur en de Romeinse Limes. Sinds dit najaar is de vitrine in beheer bij Museum Warsenhoeck omdat de HKN mogelijkheden ziet de vitrine te gebruiken bij museale activiteiten. De nadere kennismaking met de inhoud van de laden heeft het enthousiasme voor dit leermiddel vergroot; nu de concrete uitwerking nog.

12.6 Exposities – waarnemend coördinator Frank Seller

De Werkgroep heeft in het verslagjaar 2022 een zeer actief en ook wel een heel afwisselend werkschema gehanteerd. Niet in het minst omdat in de eerste maanden van het jaar er nog ernstige beperkingen golden en er tegelijk wel een nieuwe expositie op moest worden ingericht. De expositie **Cultuur Leeft!** liep vanuit het jaar 2021 nog door tot en met 27 februari en werd toch nog redelijk bezocht, ondanks de corona-regelgeving van de overheid. Daarna volgde de derde expositie in de serie ‘50 jaar Nieuwegein’ en die had als titel: **De Gemeenteraad van Nieuwegein in 50 voorwerpen**. Die expositie werd door Burgemeester Frans Backhuijs geopend op 12 maart 2022 met een klokslag op de klok uit het oude gemeentehuis van Jutphaas. Vanwege de beperkingen van COVID-19 was er voor deze feestelijke opening relatief weinig publiciteit vooraf en er was evenmin een preview voor de gastdames en gastheren. Het bezoek aan deze expositie kwam door al deze omstandigheden ook maar langzaam op gang. Maar tegen de zomer begon het bezoekersaantal weer aan te trekken. In juni besloten we daarom de expositie te verlengen tot 25 september. Het totaal aantal bezoekers van het museum was gedurende de looptijd van de expositie 933, waaronder 179 kinderen.

Gedurende de expositie bracht ook oud-burgemeester De Vos een bezoek aan het museum. Als blijk van waardering besloot hij het afscheidsgeschenk dat hij van de Gemeenteraad mocht

ontvangen, in bruikleen te geven aan het museum. Het is meteen opgenomen in de expositie, omdat deze kunstzinnige *skyline* van Nieuwegein niet alleen een prachtige aanwinst is, maar ook een extra onderdeel is van de expositie met de 50 voorwerpen.

Op woensdag 12 oktober opende HKN-voorzitter Henk Valkenet de derde expositie van dit jaar, met de titel: **Schoolplaten uit Museum Vreeswijk**, tegelijk met de expositie over het rampjaar 1672 ingericht door de Werkgroep Cultuurhistorie. In deze uitvergroting van onze plaatselijke geschiedenis werd de beschieting en het platbranden van Vreeswijk op 12 oktober 1672, dus precies 350 jaar eerder, op een uitstekende manier in beeld gebracht. De schoolplaten in de collectie van de voormalige Oudheidkamer Vreeswijk waren afkomstig van de openbare en de katholieke basisschool in Vreeswijk. Deze expositie trok veel grootouders die met een kleinkind in de schoolbankjes een “traditionele” schoolfoto kwamen maken.

Op zondag 18 december werd de vierde tijdelijke expositie, met als titel **IJS op de LEK** van dit kalenderjaar geopend. Opnieuw met een *preview* voor de gastvrouwen en gastheren, voorafgaand aan het moment van opening aan de hand van vier wintergedichten die de vele genodigden in de echte wintersfeer brachten, samen met de gesponsorde koek-en-zopient. Op de dag van de opening van de expositie IJS op de LEK vond een radio-interview voor RTV-Utrecht plaats. Voor deze expositie was voor het eerst financiële ondersteuning gezocht bij fondsen die culturele activiteiten ondersteunen. Wij zijn het K.F. Heinfonds en het Prins Bernard Cultuurfonds zeer erkentelijk voor hun bijdrage. In het volgende jaarverslag zullen we inhoudelijk terugblikken op deze expositie.

Halverwege dit verslagjaar heeft één van de leden de werkgroep verlaten en de werkgroep telt nu zes werkende leden en een slapend lid.

12.7 Gidsengroep Jutphaas – coördinator Frans Horst

Na het functioneren als projectgroep onder de naam Geinse Gidsen is op 9 november 2022 het startsein gegeven voor de Gidsengroep Jutphaas. Deze groep, onder leiding van Frans Horst, bestaat uit vier leden en functioneert onder de HKN. De eerste rondleidingen in kleine kring hebben inmiddels plaatsgevonden. Vanaf 2023 zal deze groep rondleidingen gaan verzorgen in het gebied Nedereindseweg (vanaf viaduct A-2 tot het Sluisje; inclusief Kerkveld) en het gebied vanaf ongeveer de Blauwe Brug tot circa Schoolstraat (Utrechtsestraatweg – Herenstraat). In een later stadium zal het werkgebied groter worden (fort Jutphaas bijv.).

Een versterking van de gidsengroep kan ook leiden tot een groter werkgebied.

De samenwerking met de Gidsengroep Vreeswijk (geen onderdeel van HKN) wordt zeker gezocht en zal naar verwachting leiden tot uitwisseling van ideeën en kennis.

12.8 Gastvrouwen -heren – contactpersoon Bets Rijdes

Op 1 januari 2022 had de HKN voor Museum Warsenhoeck in totaal 24 gastvrouwen en gastheren. Op 31 december 2022 was het aantal 21. Er zijn het afgelopen jaar enkele vrijwilligers vertrokken vanwege gezondheidsproblemen of tijdgebrek. 1 Vrijwilliger is helaas overleden. Het museum kan altijd nieuwe gastvrouwen en gastheren gebruiken. Daarom weer een oproep aan iedereen om in zijn/ haar omgeving op zoek te gaan naar nieuwe vrijwilligers voor de functie van gastvrouw of gastheer. Alleen met nieuwe aanwas kunnen wij de maximale dienstverlening blijven bieden aan de bezoekers van ons museum. Aan het eind van het jaar hebben 2 dames aangegeven gastvrouw te willen worden en zij worden vanaf januari 2023 ingepland in het rooster.

Halfjaarroosters

Ook het afgelopen jaar zijn de roosters weer opgesteld. Het blijft altijd een heel gepuzzel. In principe staan de gastvrouwen en gastheren volgens een vast rooster ingedeeld, waarbij men bij mogelijke conflicten wordt gevraagd dit zelf op te lossen en pas daarna de coördinator te benaderen. Dit werkt naar genoegen van eenieder.

Informatie

Informatie over nieuwe exposities en andere wetenswaardigheden zijn per email verzonden aan de gastvrouwen en gastheren. Dit jaar is voor het eerst een preview gehouden waarbij door de coördinator van de Werkgroep Exposities uitleg werd gegeven over de expositie over de Schoolplaten. Dit werd enorm op prijs gesteld. Voor de expositie "Ijspret op de Lek" is dit ook weer gebeurd.

12.9 Kunstexposities – coördinator Aleksandra Govers

Verslag kunstexposities 2022:

1. Expositie Keramiek vanaf januari tot 27 februari 2022 van drie gepassioneerde keramisten: Pien Mandersloot, Meriam Schinkel en Mirjam Kemp.
2. Van 13 maart tot 8 mei een solo expositie van Heleen Zaanen die de eerste prijs won in de competitieve expositie "50 jaar Nieuwegein".
3. Van 29 mei tot 31 juli expositie van Koos Ket en Iris Creutzburg die de tweede en derde prijs wonnen in de competitieve expositie "50 jaar Nieuwegein".
4. Van 14 augustus tot 4 december expositie van drie kunstenaressen Mauga Houba-Hausherr, Joanna Ciechanowska en Aleksandra Govers-Zielińska.
5. Van 10 december 2022 tot 29 januari 2023 expositie getiteld "Winter". Tomasz Vetulani, Heleen Zaanen, Jan Donders en Iris Creutzburg presenteren hun winterse taferelen.
6. Het jaar 2022 werd als vanouds afgesloten met de Kerstkunstmarkt die ook dit jaar veel bezoekers aantrok.

12.10 Maandaggroep – waarnemend coördinator Jan Rijdes

De maandagmorgengroep heeft in 2022 een andere invulling gekregen en heeft een meer sociale functie gekregen. Om die reden is besloten de maandagmorgengroep geen officiële werkgroep meer te laten zijn. Door het wegvallen van een paar vrijwilligers is het schoonhouden van het museum problematisch geworden. daarom is een verzoek aan vrijwilligers gedaan wie bereid is om mee te draaien in een schoonmaakrooster. Er hebben zich een achttal vrijwilligers aangemeld om één maal per week een dagdeel in groepjes van 2 personen schoon te maken. Elk groepje komt éénmaal per 4 weken aan de beurt.

12.11 Gemeentelijke monumentencommissie (GMC) –Fer Martens

De taak van de GMC is om het gemeentebestuur te adviseren over "(ver)bouwplannen aan gemeentelijke of rijksmonumenten en in beschermde dorpsgezichten". Ze heeft een vergelijkbare status als de welstandscommissie. Een gemeente is verplicht een dergelijke commissie te hebben. Adviezen worden ook gegeven over bouwplanontwikkelingen in de nabijheid van monumenten, een beschermd dorpsgezicht of plekken met een hoge cultuurhistorische waarde.

De Monumentencommissie vergaderde 6 keer.

De Commissie is per 1 juli opgeheven. Haar taak is overgeheveld naar de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, dit als gevolg van de landelijke Omgevingswet ("integrale commissie"). De verwachting is dat de wet per 1 juli 2023 zal worden ingevoerd. De omschrijving uit de wet leidt tot de

conclusie dat in een dergelijke commissie geen plaats is voor organisaties, dus ook niet voor de HKN. Wel is er plaats voor vrijwilligers in de rol van “lokale experts”. In Nieuwegein is gekozen voor twee local experts. René van der Mark is één van die experts.

De volgende onderwerpen, zijn in het kader van een (half) jaarverslag interessant om te vermelden:

- Kasteel Rijnhuizen (aanduiding: Boskamer), bouwen in de kasteeltuin (voormalig FOM gebouw). Na vele jaren ligt er nu een plan voor woningen dat aansluit op de monumentale waarde van de kasteeltuin. De commissie zou een hogere kwaliteit willen, maar het voorliggende plan is nog net accepteerbaar.
- Kelvinbaan (aanduiding Rijndael. Indertijd is bij het raadsbesluit over Rijnhuizen (2004) de cultuurhistorisch waarde van het gebied beperkt behandeld. Zo is de Monumentencommissie pas achteraf ingelicht. Dat houdt in dat ideeën en uitgangspunten voor bijvoorbeeld de boomgaard en de grienden buitengewoon kritisch moeten worden gevolgd. Deze cultuurhistorische elementen moeten behouden blijven! Dit heeft geleid tot een negatief advies op de beide bouwplanontwikkelingen. Ook na nadere uitwerking is dit advies gehandhaafd.
- Nedereindseweg 27-29-31, de vroegere ijzerhandel Brugman. De plannen zijn verder gewijzigd tot op het oog twee appartementsgebouwen.
- Doorslagsluis. De sluis is een flessenhals in het watertransport naar West-Nederland. Er zijn vele varianten onderzocht. Handhaving is helaas niet mogelijk. Er zal een “aangepaste sluis en landhoofd van de voormalige brug” worden gemaakt, waardoor het zichtbaar blijft dat hier eens een sluis was. De uitwerking verkreeg de instemming van de commissie. Uitvoering vindt heden plaats.

Aanwijzing nieuwe monumenten:

- Het pand Herenstraat 108 van Bentum (staal) is op de voorlopige monumentenlijst gezet. Gewacht wordt op een visie op het gehele fabrieksterrein (dus ook de leegstaande Karwei).
- In het kader 50 jaar Nieuwegein konden bewoners stemmen over aansprekende architectuur na 1965 als voorbereiding tot het aanwijzen van moderne monumenten. Zo is de regelgevende omschrijving van de Blauwe Brug opgesteld. (hoger score vanuit de bevolking!)

BIJLAGE :

Website

Maand	Unieke bezoekers	Aantal bezoeken	Pagina's	Hits	Bytes
jan. 2022	688	911	2.284	17.265	11.15 GB
febr. 2022	777	950	2.354	18.226	13.13 GB
mrt. 2022	840	1.051	2.801	20.266	14.09 GB
april 2022	678	911	2.798	19.033	13.65 GB
mei 2022	766	1.030	2.917	22.801	12.39 GB
juni 2022	647	970	2.112	14.775	9.55 GB
juli 2022	714	882	2.611	14.305	8.12 GB
aug. 2022	771	1.061	3.400	16.350	7.05 GB
sept. 2022	666	926	2.555	15.945	7.12 GB
okt. 2022	775	1.035	2.661	17.086	10.43 GB
nov. 2022	803	1.125	2.861	17.042	8.07 GB
dec. 2022	897	1.222	3.240	19.099	11.38 GB
Totaal	9.022	12.074	32.594	212.193	126.13 GB

De website is in 2022 minder bezocht dan in 2021. Een reden hiervoor is niet aan te wijzen.